УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИК

Ч. 1 1963 Рік 1

ВІД РЕДАКЦІЇ

Заходами Історичної Комісії «Зарево» появляється перше число історичного бюлетеню «Український Історик». Основна мета нашого видання — зазнайомити ширші круги нашого громадянства з історичними дослідами українських і чужинецьких науковців, присвяченими в першу чергу історії України і Східньої Европи.

Будемо старатися всебічно насвітлювати історичну проблематику, наукову діяльність українських і чужинецьких інституцій, інформувати про працю поодиноких дослідників, подавати огляд нових видань і взагалі провадити поточну історичну бібліографію.

Здається, що українські науковці, як також ширші круги громадянства вже давно відчували потребу такого видання, що подавало б здобутки і огляд українського наукового життя.

Ми хотіли б, щоб «Український Історик» сповняв функцію історичного й інформаційного журналу усіх наших наукових інституцій. Тож до співпраці запрошуємо українські наукові установи, поодиноких науковців і всіх тих, які цікавляться проблемами української історії.

Бажаємо, щоб наш журнал став правдивим дзеркалом здобутків нашої історичної науки.

Олександер Оглоблин

ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ НА ЕМІГРАЦІЇ

Проблема завдань української історіографії на еміграції — це насамперед проблема о б о в ' я з к у її щодо української історичної науки взагалі й української історіографії на батьківщині зокрема. Бо ж українська еміграційна історіографія — це невід'ємна частина цілої української історіографії, головний осередок якої, з природи речей, може бути лише в Україні. Хочемо ми того, чи не хочемо — байдуже, чи тут, на еміграції, чи там, на батьківщині, — українська історична наука — одна і єдина, а українські історики, якщо вони справді українські історики, — тут і там брати по науці. Це елементарна істина, яку, проте, нерідко забувається.

Значно складніше питання про відношення між українською історіографією по цьому й тому боці греблі, політичної та ідеологічної, яка ділить українського історика на еміграції та в Україні. Залишаємо по боці існування «залізної куртини» з усіма її консеквенціями, зокрема в науковій царині. Головне питання: чи еміграційна т. зв. вільна українська історіографія це антитеза української совєтської історіографії, ідеологічний і науковий напрямок якої вона мусіла б поборювати? Чи може це свого роду додаток до неї, доповнення, продовження, але разом з тим і виправлення тої історичної науки, яка в сучасних політичних умовинах позбавлена можливости вільно розвиватися, отже гідно репрезентувати українську історіографію перед світовою наукою, а передусім перед власною батьківщиною і власним народом [1]).

---

[1]) *Див. нашу працю «Думки про сучасну українську совєтську історіографію», Ньо Йорк, 1963.*

Щоб дати властиву відповідь на це питання, треба насамперед усвідомити собі, що еміґрація, доки вона залишається національною спільнотою, а не розчиняється в чужонаціональному світі, є і мусить бути органічною частиною своєї батьківщини, того національного організму, в якому вона виросла й з якого вийшла на чужину. Це немов би вітка одного великого дерева, перекинута через паркан, що ділить дві сумежні садиби. Отже українська еміґраційна історіографія — це лише галузь єдиної великої української історіографії, законний спадкоємець її кращих традицій і співтворець її дальшого розвитку. Її, цю галузку, можна відломати чи відрубати від рідного дерева, але ні сама вона, ні її дерево цього зробити не може. Звідси ясно, що обов'язком і завданням української вільної історіографії не є змагання з совєтською українською історіографією, ні поборювання її, чи полемізування з нею, тим паче не заміна її.

Чи значить це однак, що українська наука на еміґрації мусить бути лише додатком до історичної науки в Україні, цілком залежним од неї та її розвитку?

Звичайно, ні. Не кажучи вже про те, що еміґраційна історична наука, природно, мусить мати щільний контакт із світовою історичною наукою, контакт значно більший і чинніший (маємо на увазі вплив тої науки на еміґрацію), ніж той, що його може (надто за сучасних політичних умовин) мати вітчизняна історіографія, еміґраційна наука має своє власне коло проблем і джерел, пов'язаних з її перебуванням на чужині. Вона мусить цікавитися й відгукатися на багато питань, які просто не існують абож не мають актуального значення для історичної науки на батьківщині. Вона може і мусить використовувати важливі історичні джерела (зокрема архівні) неприступні або малоприступні історикові на батьківщині. Нарешті, вона мусить репрезентувати свою національну історіографію закордоном, на форумі світової науки. У процесі цього, мовляв, самостійного існування і розвитку еміґраційної історичною науки, протягом вже довгих десятиліть, творяться свої осередки, зв'язки, традиції, ростуть нові покоління істориків, які виховалися на еміґрації, а іноді і народилися тут, ніколи не бачивши своєї української батьківщини й не знаючи іноді як слід її культурних і наукових традицій.

Та все ж таки українська наука на еміґрації передусім мусить бути доповненням і продовженням, а подекуди й поширенням і виправленням наукової діяльности в Україні. Залежно від того, як вона там проходить — чи ширше, вільніше, чи вужче і підневільно, як за останні десятиліття, міняються й завдання української еміґраційної історіографії.

Отож, після II світової війни вона мала **два етапи** свого розвитку. Перший — це приблизно 1945-1953 роки, коли, в наслідок відомого паралічу української історичної науки на батьківщині, репрезентація української історіографії в світі фактично припала на долю еміґрації. Це було, звичайно, тимчасове явище, й коли після 1953 року (смерть Сталіна й Переяславські роковини) почалося нове піднесення історичної науки в Україні, яке триває вже близько десять років, еміґраційна історіографія мусіла обмежити сферу своєї діяльности й специфікувати свої цілі і завдання. Тепер вже можна і треба встановити, які перспективи має українська історична наука на еміґрації, й як вона може краще виконати свій обов'язок щодо вітчизняної історіографії й щодо світової науки.

Які ж завдання стоять нині перед українським істориком поза межами України? Можемо тут лише в загальних рисах подати кілька думок, як postulata і desiderata для української еміґраційної історіографії.

Український історик на еміґрації конче мусить:

1. Охороняти і боронити права й честь української історичної думки й науки.

2. Зберігати кращі традиції української історіографії.

3. Тримати зв'язок зі світовою історичною наукою взагалі й зокрема у країнах свого поселення й наукової діяльности.

4. «Мобілізувати» якнайбільше закордонні джерела (зокрема архівні) та наукову літературу для дослідження історії України.

5. Творити нові наукові вартості — шляхом досліду (або критичного перегляду) найважливіших проблем історії України, приділюючи особливу вагу тим ділянкам і окремим питанням, які або неможливо вивчати в СССР, або їх там спотворює офіційна совєтська історіографія.

6. Допомагати українській совєтській історіографії, отже:

а) виступати рішуче, коли треба і як треба, проти офіційної совєтської історичної схеми та визначених нею концепцій України;

б) об'єктивно і дружньо критикувати поодинокі праці українських совєтських істориків, маючи при тому зрозуміння для їх ситуації; їх недоліків та помилок, навіть їх фальсифікацій, подиктованих урядовим замовленням і наказом;

в) повною мірою оцінювати, відзначати безперечні наукові осяги українських совєтських істориків.

На фоні цих загальних postulata можемо висловити кілька спеціяльних desiderata. Зокрема

завданням української еміграційної історіографії має бути:

1. Збереження шляхом продовження дослідів української історичної науки 1920-их років (до совєтського погрому початку 1930 рр.), а почасти й пізнішого часу. Це зокрема стосується дослідження козацько-гетьманської доби й історії України 19-20 століття.

2. Синтетичні досліди історії України (по добах і проблемах) і підготовка до написання нової великої Історії України.

3. Монографічні досліди в царині історії України (зокрема історії Української Княжої і Гетьманської Держави, історії Укранської Держави 1917-1923 рр.), історії української культури, історії української церкви, історії української еміграції — старої (18-19 ст.) і нової (20 ст.) тощо.

4. Дослідження відносин, зв'язків і впливів (обопільних, звичайно) України й Заходу та Сходу.

5. Історіографічні студії (в найширшому обсязі, включно з монографічними дослідами над творчістю істориків минулого і сучасного).

6. Розроблення українських так званих допоміжних історичних дисциплін (генеалогії, геральдики, сфрагістики тощо).

7. Плянові, систематичні розшуки і досліди (реєстрування, описування й студіювання) джерельних матеріялів до історії України, що знаходяться в закордонних архівах (державних, громадських, церковних та приватних), рукописних збірках і, звичайно, в бібліотеках. При цьому треба звернути увагу також на українські еміграційні архіви та збірки.

8. Наукова критика совєтських історичних концепцій і виправлення фальшів, фальсифікацій і звичайних помилок у працях совєтських істориків про Україну (зокрема в «Українській Радянській Енциклопедії»).

9. Наукова критика чужоземних концепцій про історію України.

Такі у головних рисах обов'язки й завдання українського історика на еміграції на сучасному і найближчому історичному етапі.

Тільки так вільна українська історіографія може виконати свій обов'язок перед українською і світовою наукою — й українським народом.

Любомир Винар

ПРОБЛЕМА ПЕРІОДИЗАЦІЇ КОЗАЦЬКОЇ ДОБИ

Народження і організація українського козацтва як суспільно-політичної верстви належить до найцікавіших соціологічних і політичних явищ в европейській історії 16 і 17 століть. Формотворчий процес запорозького й городового козацтва, яке з часом стало репрезентантом народної ідеології і керманичем визвольної боротьби українського народу, є одною з основних проблем історії Східньої Европи. Саме тому генезі українського козацтва присвячено численні студії українських, польських, російських і західньоевропейських істориків. Приходиться ствердити, що історики не присвятили відповідної уваги питанню періодизації козацької доби, хоча — на нашу думку — воно являється одним з основних в насвітленню козацької діяльности.

Загальна схема періодизації української історії М. Грушевського лише дуже загально торкається козацької доби. Основні його думки базувалися на твердженні, що київський середньовічний період був найранішою українською історичною добою, яка не перейшла, як це твердять московські історики, в «Володимиро-Московський Період», але в «Галицько-Волинський» в 13-ому столітті, а дальше в «Литовсько-Польський» в 14-16 століттях [1]). В «Історії України-Руси» М. Грушевський не застановляється спеціяльно над періодизацією історичного розвитку козаччини, наголошуючи лише становище України під Польщею, постання козацтва та українську гетьманську державу 17-го століття. Перший Д. Яворницький в «Історії запорозьких Козаків» подав окрему періодизацію запорозького козацтва [2]). На його думку, історичний процес козаччини проходив через шість етапів-періодів: 1. Період оснування запорозького козацтва (1471-1583), 2. Період боротьби проти Польщі за релігійно-національне обличчя південної Руси (1583-1657), 3. Період боротьби за релігійно-національну незалежність

[1]) *M. Hrushevsky, "The Traditional Scheme of "Russian" History and the Problem of a Rational Organization of the History of the Eastern Slavs", Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S. vol. II, no. 4(6), New York, 1952, p. 357.*

[2]) *Д. Эварницкий, «Исторія запорожских казаков», Петербургъ, 1897, т. I. ст. 20-21.*

правобережної України проти Польщі, Криму і Туреччини (1657-1686),,4. Період боротьби проти Криму, Туреччини і Росії за самостійне існування (1686-1709), 5. Період існування запорожців за границею Росії і їхні спроби повороту домів (1709-1734), 6. Період боротьби з російським урядом за самостійне існування і упадок Запоріжжя (1734-1775).

Як бачимо, схема Яворницького відноситься виключно до запорозького козацтва і не охоплює цілости української козаччини. Крім того, його хронологія окремих періодів доволі умовна і не відзеркалює повністю історичного процесу запорозької козаччини. Наприклад, початок запорозького козацтва автор зв'язує із 1471-м роком, а пізніші періоди не розглядає в органічному зв'язку з гетьманською державою. Не зважаючи на ці недотягнення, схема Яворницького є до тепер майже одинокою спробою періодизації української козаччини.

З інших істориків слід згадати І. Крип'якевича, який аналізував у своїй студії **«Козаччина і Баторієві вольності»** постання окремих козацьких формацій у початковому періоді на основі архівних матеріялів із Черкас. Проте, він не займався спеціяльно проблемою періодизації козацької доби [3]). В совєтській українській історіографії також не знаходимо праць, присвячених цьому питанню. Совєтські історики базують свою історичну схему на працях марксизму і ленінізму, з основним наголосом історично-політичної тези єдиної руської народности, а вслід за цим спільної вітчизни східньословянських народів і на концепції «воз'єднання» України з Росією. Тому в працях Голобуцького, автора «Запорожское казачество» (Київ 1957) та інших істориків цілий історичний процес козаччини зводиться до тез про позитивні впливи Росії на розвиток козаччини і до перекреслення концепції Українсько - Гетьманської держави XVII і XVIII століття. Звичайно, що в такому підході немає місця на об'єктивну інтерпретацію козацької доби. В основному совєтські українські історики під сучасну пору не мають змоги займатися науковим насвітленням періодизації козацької доби, бо тоді виявилася б їхня фальсифікація даного історичного періоду.

Подібною до історичної схеми Грушевського є схема Б. Крупницького, яка охоплює різні історичні періоди України [4]). Козацькій добі історик присвятив два загальні розділи: І. «Україна — колонія шляхетської Польщі і козацький рух» і 2. «Гетьманська держава 17-18 ст. і етапи її розвитку як станової держави». На нашу думку, ця схема доволі вузька для періоду козаччини в історії України.

У нашій періодизації козацької доби умовно можемо відмітити такі етапи розвитку козацької організації:

І. **Початковий період** («доісторичний» в історії козаччини). Початки його доволі важко визначити: покриває правдоподібно кінець XIV і початок XV-го століття. Це — **період козакування,** в якому козацтво виступає як **побутове явище,** що поволі набуває певного економічного значення і власного обличчя. В цей період козаччина виступає як категорія **економічна і мілітарна.**

ІІ. **Ранній козацький період** — хронологічно охоплює перші три чверті XVI-ого століття. В цьому часі козацтво оформлюється як певна **суспільна верства,** що організаційно оформлює себе в різних військових формаціях. В цей період козаччина виступає вже як **категорія виразно соціяльна.**

ІІІ. **Період розцвіту козаччини** — хронологічно охоплює останні десятиліття XVI і першу половину XVII століття. Козацтво поволі стає певною політичною силою з власною внутрішньою і зовнішньою політикою. Це період творення козацької ідеології. Козацтво відокремлюється й політично консолідується в рямцях державно-політичної системи Речі Посполитої, при чому входить в колізію і конфлікти з цією системою, а дальше розпочинає з нею збройну і політичну боротьбу, боронячи при тому національні та соціяльні інтереси українського народу. Козаччина очолює боротьбу проти Польщі і в процесі тої боротьби стає керівною політичною і державною силою в Україні. Завершенням цього періоду була Хмельниччина. В цьому часі козаччина виступає як **категорія політична.**

IV. Період Козацько-Гетьманської Держави

---

[3]) «Жерела до історії України-Руси», т. 8-ий, Львів, 1908. ст. 12-13. Крип'якевич розрізняє в Черкасах такі групи козаків: 1. Козаки, які служать у наймах боярам і міщанам. Вони є найбіднішою клясою козаків, з яких не стягають городового податку. Друга група складається з тих, які домів не мають, але заможніші і платять старостам податки (колядки) по 6 золотих. Вони приватним людям не служать, але місто дає їм роботу. Третю групу становлять козаки, які ходять в походи і не виконують міських робіт. Їх називають прохожими козаками, вони появляються в місті і зникають. Ці всі групи значно різняться поміж собою, але видно у них одно спільне: не мають власних домів. Крип'якевич припускає, що мусіли бути козаки, які мали доми. Іншими словами, ідеться про городову козацьку організацію, яка на нашу думку розвивалася рівнобіжно з низовою козацькою формацією.

[4]) Б. Крупницький, «Основні проблеми історії України», Мюнхен: УВУ, 1955, ст. 26.

XVII — XVIII століття (від Хмельниччини майже до кінця XVIII століття).

Переможець у визвольній боротьбі України з Польщею, козаччина — «Військо Запорозьке» стає керманичем нової української держави. **Переможена** у визвольних змаганнях з Москвою, козаччина **поступово** втрачає це керівне становище, а заразом своє політичне значення, зберігаючи ще на якийсь час деяку правну і соціяльно - економічну окремішність і певний (хоч під кінець досить обмежений) ідеологічний вплив на розвиток українського історичного життя.

В цьому періоді козаччина виступала як **категорія державно - політична.** Це, звичайно, загальні рямці періодизації козацької доби. В межах кожного періоду були свої етапи розвитку — т. зв. «суб-періоди», які творять внутрішню періодизацію. В перших періодах добачуємо еволюцію козацької організації, що проявила себе в різних формаціях. Тут слід відмітити такі етапи:

1. **Дружинний козацький етап,** в якому занотовуємо перші прояви козацького руху в формі незалежних козацьких дружин-ватаг під проводом окремих отаманів. У цьому часі козаччина виступала головно як стихійна сила, без виразнішої соціяльної і політичної програми. Це приблизно друга половина XV і перша половина XVI століття, але залишки незалежних козацьких дружин зустрічаємо ще в 90-их роках XVI століття.

2. **Уходницький етап і постання осілого козацтва,** в якому нотуємо перші прояви міської організації. Це перші три чверті XVI століття.

3. **Запорозьке козацтво і оснування Запорозької Січі** охоплює три чверті XVI століття. В цьому етапі формувалася козаччина як мілітарна організація, незалежна від безпосередніх впливів литовської і польської влади.

4. **Постання Козацького реєстру,** або т. зв. реєстрового козацтва, яке співпрацювало з литовсько-польським урядом або перебувало на службі українських, польських, литовських панів і часто носило назву двірських козацьких відділів.

Всі ці етапи розвитку ранньої козаччини дуже часто себе покривають. Причина цього явища в тому, що козаччина розвивалася одночасно в різних організаційних формах. Жаден період не був замкненим у собі й ізольованим від інших етапів розвитку козацької організації. Наша схема розвитку українського козацтва не претендує на вичерпність, але вона відзеркалює важливі соціологічні і політичні процеси, що сформлювали козацький рух як основний чинник українського історичного розвитку відповідної доби.

Історик

«СУЧАСНИЙ АЗЕРБАЙДЖАН З СОВЄТСЬКОГО ПОГЛЯДУ»

Стаття українського сходознавця проф. Дубровського під цією назвою — Sovyet gozlugu ile bugunku Azerbaycan була надрукована в турецькомовному журналі — «Дергі», ч. 30 за 1962 р., стор. 54-72, що видається в Мюнхені, Зах. Німеччина, американським інститутом для дослідження СССР. Ця стаття є оглядом подій в Азербайджані, переважно в його останні, підсовєтські часи, в формі рецензії на книжку Фаруха Шабановича Шабанова «Развитие советской государственности в Азербайджане», Москва 1959 р., стор. 175, тираж — 2500 прим.

Рецензована книжка Ф. Ш. Шабанова намагається обґрунтувати, чому Азербайджан був «ощасливлений» приєднанням його спочатку до Російської імперії, а потім — до московської РСФСР. Основна частина її присвячена періодові революції після 1917 р. і етапам «совєтизації» Азербайджана, відповідно до формально-юридичних актів трансформації органів і системи совєтської влади в Азербайджані. Тому завданням автора рецензії, проф. В. Дубровського, було: показати облудність цієї спроби Ф. Ш. Шабанова апологізувати московське панування над Азербайджаном.

В першому розділі своєї рецензії — «Азербайджан під російським царським пануванням» — проф. В. Дубровський показав, наскільки штучною є большевицька теза (яку москалі застосовують до всіх завойованих ними «союзних» республік) про те, що раніше народи цих республік були пригнічені, а тільки большевицька окупація ніби визволила їх і довела до квітучого стану.

В другому розділі рецензії — «Перша окупація Баку російськими большевиками» — вияснено, що перше захоплення російськими большевиками влади в Баку 27-31 жовтня 1917 р. ст. ст. було одвертою військовою окупацією цієї країни російськими збройними силами стаціонованими в Баку, включно з призначенням з Москви диктатором Азербайджана вірмени-

на С. Шаумяна. Жодних балачок про окрему Азербайджанську ССРеспубліку тоді ще не було. Так само як це було й в Україні при першій окупації її большевиками в 1917-18 р. Шаумян застосував жорстокий терор в Азербайджані, щоб придушити спротив азербайджанців російському насильству (порівняй: терор Муравйова в Україні!). Ленін писав Шаумяну 14 лютого 1918 р.: «Ми в **захопленні** від Вашої твердої і рішучої політики. Зумійте сполучити з нею найобережнішу дипломатію, що її викликає, безумовно, сучасне важке становище, — і ми переможемо» (В. Ленін, Твори, т. 35, стор. 268). У березні 1918 р. азербайджанське військо програло першу битву з російським большевицьким окупаційним корпусом, але не склало зброї. Тоді Москва вирішила діяти проти азербайджанських патріотів способом політичної диверсії: 19 квітня 1918 р. большевики інсценізували «суверенність» совєтизованого Азербайджана, створивши Бакінський Совнарком, що мав би бути політично нарівні з Петроградським Совнаркомом. Це був **перший** в історії СССР «незалежний» уряд національної совєтської республіки. Російські большевики вимушені були це зробити, бо в той час сполучення Петроградського Совнаркому з Закавказзям було перешкоджене унезалежненням від Росії УН Республіки та Всевеликого Війська Донського. Пізніше большевики таким же способом «осуверенювали» всі інші захоплені ними країни: Україну, Білорусь та інш. Другим політичним маневром большевиків було поширення на Азербайджан «Декрету про землю» 2-го «Всеросійського З'їзду Совєтів, з метою заманити азербайджанське селянство на «совєтську платформу». Ці дві провокації большевиків розшарували азербайджанців: деяка частина їх перейшла на бік большевиків.

З цього приводу проф. В. Дубровський дебатує питання: чому створилися кадри «націонал-комуністів» в Азербайджані, а потім і в інших неросійських республіках СССР. Він дає таке пояснення цьому процесові:

«Неросійські народи не були підготовані політично до подій несподіваної революції в лютому 1917 р.: у них не було достатньо виробленої власної національно-державної теорії (догми ,програми, схеми) для умов нового, післяреволюційного часу. Відновлювати або консервувати умовини старих часів, тобто ще перед російським завоюванням, було б анахроністично, надто відстало, ультраконсервативно і несприйнятно для даного народу, тому що це означало б рух **назад,** що в історії неможливо. Самі ж гасла «свобода», «демократія», «незалежність» і т. п. не давали ясної, виразної програми діяння, бо не були ще наповнені конкретним національно-ідейним державним змістом. Події 1917 року так швидко й так настирливо вимагали негайного заповнення національно - державним змістом порожнечі яка створилася після раптовного зникнення в лютому-березні 1917 р. Російської імперії), що відсутність готової власної національно-державницької програми мусіла в найкоротший термін бути заступлена чимсь конкретним і новим хоч би тільки зовнішньо сприйнятним для народу. Самі москалі опинилися в подібному становищі, і група Керенського не змогла нічого ліпшого вигадати, як відкладати заповнення цієї порожнечі аж до «Установчих Зборів». В. Ленін запропонував людності чужоземну, марксистську теорію, взамін відсутньої нової національно - державної російської схеми, і «умовив» Росію прийняти до виконання його «марксистсько-російську» схему. Але совєтська державна практика швидко почала відступати від цієї марксо-ленінської схеми, виробляючи власні національно-російські, совєтські, але не марксистські форми, і цей процес наповнення чужих і перестарілих марксистських формул національно-російським ново-державним змістом триває досині. Представники неросійських народів, здатні політично думати й діяти, були легко втягнені марксо-ленінською теорією національно-державної федеративної перебудови співжиття народів колишньої Російської імперії, теорією, що здавалася інтернаціональною, і тому такою, що надавалася для застосування до кожного народу. Ця ілюзія, що збігалася з невідкладною потребою мати хоч будь яку національно-державну теорію для побудови нового, післяреволюційного життя, спонукала багатьох неросійських національних політиків прийняти нову марксо-російську теорію й почати застосовувати її до свого власного народу. Через те, що ініціятива в її проголошенні належала росіянину Леніну і застосування її відбувалося вже в російських центрах, — то природно, що ці російські ленінізовані центри давали приклад і директиви для своїх послідовників в неросійських національних центрах на території колишньої Російської імперії, а пізніше і поза цією територією. Таким чином різнонаціональні марксо-леніністи мимоволі мусіли звертатись до російських центрів — Петрограду і Москви — за керівництвом і підтримкою. Таким способом уявляється можливим пояснити появу й неминучий шлях розвитку колляборантського національного комунізму в 1917 і наступних роках».

Ті національні політики, що були настроєні патріотичніше, проявляли себе опозиційно до марксо-російської теорії й практики, намага-

ючися знайти свій власний національно-державний варіянт до неї (як тепер роблять китайські, югославські та інші націонал-комуністи). Раніше чи пізніше такі опозиційні націонал-комуністи гинули в льохах російського ГПУ-НКВД. Зберігалися й підвищувалися по службовій драбині тільки ті націонал-комуністи, що виконували цілком і без ухилів політику національну тільки за формою, але обов'язково російську за змістом. Це стосується однаково і до Азербайджану і до всіх інших союзних і союзних і автономних республік СССР.
автономних республік СССР.

(Закінчення в наступному числі)

Богдан Винар

ДО ПИТАННЯ КООРДИНАЦІЇ НАУКОВОЇ ПРАЦІ

Питання координації наукової праці належить з різних причин до мало популярних тем. Використовуючи досвід минулих років, можна навіть сказати, що всі дотеперішні спроби в тому напрямі не дали поважніших вислідів — а де такі спроби існують (як наприклад у Канаді), то існують вони скоріше для громадської репрезентації.

Як відомо, крім ряду наукових установ, що мають вже певні традиції (НТШ, УВАН), науковою роботою частинно займаються також і високі школи (УТГІ, УВУ), ряд регіональних товариств (Інститут Дослідів Волині і ін.) та вкінці про потребу збільшення активности на науковому відтинку говорять численні заяви українських професійних організацій, зокрема українсько - американська асоціяція університетських професорів. Вже не згадуємо тут про науково-публіцистичну діяльність ряду громадських інституцій на чолі з УККА, політичних організацій («Пролог» та ін.) та окремих громадських організацій (Публіцистично-Науковий Інститут), що поставили собі за завдання ширити українську «пропаґанду» в науковому оформленні.

Явище це досить симптоматичне. Очевидно, акція побудови пам'ятника Шевченка у Вашінґтоні належить до виняткових і не-типових явищ на теперішньому етапі українського громадського життя. Нам здається, що з етапу «вічевого» з масовими демонстраціями ми поволі переходимо до етапу ширення української правди друкованим словом, в тому також і при допомозі наукових праць. Нічого злого в тому немає, якщо, очевидно, ці речі будуть провадити в життя кваліфіковані і покликані до такого діла люди. З другого боку, нам здається, що ми зовсім зайво стараємось «науковість» масово форсувати і то навіть у чисто політичних цілях. Часто забуваємо при тому, що наукова праця не була не є і не буде ніколи масовим явищем, поскільки джерельні студії пов'язані з найдалі ідучим об'єктивізом людської думки та користуються специфічними комунікаційними засобами, що не завжди знаходять собі широкі круги консумента. За такою приблизною схемою укладаються справи в майже кожному впорядкованому суспільстві. Таким чином ледви чи потрібно розраховувати на широку пропаґанду потреб української науки, бо ці нечисленні одиниці, що такою науковою діяльністю займаються, навряд чи такої «пропаґанди» потребують.

З цього погляду, у нас деякі речі досить натягнені і для характеристики існуючих умов можна без більшого труду навести ряд прикладів з діяльности деяких навіть найбільш заслужених наукових установ. Від деякого часу членство у певних наукових установах постійно зростає і це само по собі корисне явище. Слід тому сподіватись, що нові члени значно піднесуть наукову продукцію з рамені даної наукової установи. Одначе не завжди так буває, бо не рідко, наприклад, членство у науковій установі можна одержати «як винагороду» за громадські заслуги. Нам здається, що даному громадському діячеві, який звичайно є в поважному віці, робиться кривду. З другого боку збільшення таким шляхом членства ніяк не підносить престижу даної наукової інституції і вже в ніякому випадку не розв'язує проблеми наукового дорості.

Другим, може і драстичним прикладом, є видавнича діяльність. Під фірмою поважних наукових установ появляються часом не тільки публіцистичні праці, але і речі пропаґандивного характеру в якнайширшому розумінні цього слова. Не збираємось надто згущувати фарб і слід сказати, що у загальному наша наукова діяльність приносить дуже поважні користі і є тривалим здобутком української культури. Однак, певні недоліки і переяскравлення таки існу-

ють і про це треба відважно сказати.

Всі ці речі треба взяти до уваги в дискусії над проблемою координації наукової праці. Спершу треба поставити питання: чи таку координацію можливо зрсалізувати, а якщо так, то в якому аспекті? Наведемо спочатку один цікавий приклад. І так, 26-го вересня ц. р. на сторінках «Народної Волі» появилась стаття п. ф. Лубенського «За підтримку українських наукових праць у чужих мовах». Стаття дискусійна і автор реагує на оповістку асоціяції українських професорів американських університетів у справі фінансової підтримки видання англійською мовою джерел до історії України. Лубенський заявляється за координацією видавничої діяльности та пропонує створити «видавничий відділ наукових праць в чужих мовах». У коментарях до згаданої статті редакція зовсім слушно зазначує, що створення ряду наукових установ має певні аргументи, що оправдують їх окреме існування, а якщо вже існує якась наукова установа, то вона має оправдане бажання себе виявляти своїми власними публікаціями. Далі редакція звертає увагу на поширення публікацій у памфлетній формі, які треба відрізнити від джерельних, тобто наукових студій в українських та інших мовах.

Не зважаючи на непоінформованість автора, нам здається, що стаття п. Лубенського є симптоматичним барометром публічної опінії і досить добре характеризує думки і турботи ширших кругів українського громадянства у справі досить таки невпорядкованих відносин у певних виявах діяльности деяких наукових інституцій. Заходить питання — чи існують певні реальні передумови для координації наукової і видавничої роботи в мережі існуючих наукових інституцій, як і також інших організацій, що мають всі дані частинно такою науковою роботою займатись? Нам здається, що на дане питання можна відповісти діялектичним «так» і «ні». Якщо під координацією розуміти певну контролю, то відповідь на поставлене питання буде мабуть ні, поскільки дуже сумніваємось, чи поодинокі установи на таку контролю згодяться. З другого боку, під координацією можна розуміти також і певні узгіднення у рямковій програмі праці кожного окремого товариства. Як відомо, у ЗДА такі координаційні тіла існують вже від довгих років і до таких надбудов належить, наприклад Коунсіль оф Лирнед Сосаєтіс та Сошіял Ріспрч Коунсіль, які займаються координацією наукової роботи окремих товариств, в ніякому випадку не вмішуючись у внутрішню діяльність свого членства.

Думаємо, що таку координацію праці окремих товариств, що займаються науковою діяльністю, можна при добрій волі всіх заінтересованих здійснити. Були б з того чималі практичні користі. І то не тільки в напрямі фінансового підсилення видавничої діяльности. Можна сподіватись, що скоординована фінансова акція з опублікованим бюджетом всіх товариств на конкретні видання напевно дала б поважні висліди. Можна навести також і інші приклади. Не зважаючи на дуже скромні рямки нашої наукової праці — в нас багато повторень і дублювання. Появляється ряд праць з подібною проблематикою, з другого боку, цілий ряд проблем взагалі не заторкнено. Пляпування «наукової політики» — справа скомпліковапа і небезпечна, але відповідна взаємна консультація напевно принесла б добрі наслідки. До цього можна б ще додати мало відомий українській громаді факт про опрацьовування української проблематики в деяких американських університетах. На українські теми появилось вже доволі багато магістерських і докторських праць. Деяку частину з них можна б і треба опублікувати, а що важніше — потрібно більш скоординованого зусилля для консультації молодих адептів, бо нерідко вриваються вони у відкриті двері, поскільки існуюча література предмету (зокрема в українській мові) їм мало відома. Аналогії у тому відношенні не завжди потрібні, але думаємо, що польська еміґрація старається ту справу розв'язати з кращим успіхом.

Подібних прикладів можна навести більше. Думаємо, що справа координації наукової і видавничої діяльності назріває до ширшої і публічної дискусії. Всі заінтересовані сторони можуть з такої дискусії тільки скористати.

Д-р Роман О. Климкевич

УКРАЇНСЬКЕ ГЕНЕАЛОГІЧНЕ І ГЕРАЛЬДИЧНЕ ТОВАРИСТВО

Оснування Українського Генеалогічного і Геральдичного Товариства літом цього року оправдане й обосноване передусім двома явищами українського культурного й громадського життя на чужині — одним від'ємним і одним додатнім, а саме:

1. браком наукового осередку, що в ньому в висліді співпраці науковців, любителів і прихильників можна було б плекати такі занедбані

українським суспільством допомічні історичні науки, як генеалогія, геральдика, біографія, сфрагістика, нумізматика й інші близько споріднені з ними.

2. зростаючим в останніх десятиріччях зацікавленням і зрозумінням до цих же наук із сторони широких кругів українського суспільства, як теж посиленою в цьому ж протязі часу, хоча часто осамітненою й неуспільненою, відносною працею українських науковців.

Пригляньмося тепер обидвом цим явищам, беручи під увагу виключно положення на чужині, бо дотичні відносини на рідних землях вимагають окремого й ширшого насвітлення. Тут вкажемо тільки коротко на те, що багаті й цінні збірки речевих пам'яток, документарних джерел і наукової літератури, що відносяться до вище згаданих наук і переховуються в Україні, в інших частинах СРСР і в деяких країнах поза т. зв. Залізною Заслоною, часто недоступні для тамошніх українських науковців і майже зовсім недосяжні для українських науковців поза кордонами батьківщини, а численні талановиті й працьовиті наукові сили в УРСР неспроможні присвятити себе належно вище названим допомічним історичним наукам не тільки з огляду на утиск свобідного розвитку української науки, але теж з причини неприхильного наставлення радянської влади до таких наук як генеалогія, геральдика ,тощо. Тому ця відповідальність і зобов'язання падуть майже виключно на чинники української культури на чужині.

Від'ємне явище, себто відсутність відповідного генеалогічно-геральдичного українського наукового осередку, багатостороннє і ось кілька важніших сторін:

а) В першу чергу це справа чести вільної української науки. Всі передові культурні нації, як і в Старому так і в Новому Світі, мають уже віддавна свої генеалогічні і геральдичні наукові — державні й недержавні — установи чи товариства. Це відноситься навіть до деяких країн поза Залізною Заслоною, де під цю пору, не зважаючи на дуже несприятливі обставини, всетаки помітні зусилля в цьому ж напрямку (як на примір вкажемо на Польщу, в якій видаються тепер ще визначні геральдичні й сфрагістичні наукові твори, хоча геральдично-генеалогічного товариства вже віддавна немає). Завдяки самопосвятній діяльності багатьох українських вчених поставлено численні галузі свобідної української науки на рівень духових здобутків Західньої Европи і це можливе і навіть конечне в області допомічних історичних наук, тимбільше, що в країнах, де існує повна свобода духової праці й де розмірно досить багато конечних для дотичної наукової праці матеріялів, опинилося поважне число українських знакознавців і родознавців.

б) Десятки проблем української геральдики чи генеалогії не висвітлені досі належно (напр. справа походження й первісного значення українського тризуба чи рід Богдана Хмельницького), десятки конечних для української культури книг досі не опрацьовані (напр. гербовники українських земель і міст, родослови династій, не кажучи вже про гербовники бояреств і т. д.), а деякі справи дотичні староукраїнського знаківництва й нумізматики висвітлені мильно й тенденційно (напр. монети середньовічної Руси в підрадянських виданнях). Вся ця праця може бути впорядкована й подолана тільки спільними зусиллями українських науковців в осередку, що їх об'єднав би, запізнав би з висліда ми дотеперішніх відокремлених наукових трудів та уможливив не тільки співпрацю, але теж видавання наукових праць друком. Такий осередок потрібний не тільки для науковців, але також для любителів даних допомічних історичних наук, які нерідко призбирали цінні наукові матеріяли і навіть здобулися на спроби наукового опрацювання, які одначе неспроможні покищо примінити свого дорібку в користь української науки з причини свого своєрідного відокремлення й осамітнення. Такий осередок допоможе ентузіястам - працівникам відшукати людей із спільним зацікавленням і з можливостями наукової помочі, а в висліді поживити співпрацю та збільшити її видатність.

в) Бракує наукового осередку, який не тільки відповідав би запотребуванням знавців і любителів вище вичислених наук, але теж служив достовірними інформаціями і справжньою поміччю широким кругам українського суспільства, які вправді дорівочно, але все таки нерідко, за такими ж — генеалогічними, геральдичними, біографічними чи іншими — інформаціями пошукують. В висліді відсутности такого поважного наукового осередку приходиться їм звертатися до одиниць чи товариств, які в більшості випадків некомпетентні, хоча цієї ж своєї некомпетентности дуже часто на жаль і несвідомі. Немає сумніву, що в таких ділянках українознавства, як генеалогія чи геральдика, самопевність ляїків спричинила більше лиха, ніж занедбана чи невистарчальна праця із сторони науковців. Сучасний низький рівень геральдичного знання серед українського суспільства доводить часто до таких проявів, як несвідома але все таки існуюча профанація найвищих українських інсигній — гербу й прапора, вжитку образливих для української чести й накинених займанчими властями земських чи міських гербів і т. д. Невідповідне наставлення до таких наук як генеалогія чи біографія має в висліді такі прояви еміграційського життя як національне відступництво молоді з причини безпідставного почуття меншевартости, за-

непад родинного життя серед деморалізуючого подекуди чужинецького окруження та занікання національних традицій. Часті теж випадки, що чужинецькі наукові круги чи взагалі зацікавлені українською культурою одиниці шукають за вірогідними інформаціями з області біографії, знакознавства чи родознавства серед різних клітин українського емігрантського життя, а у висліді відсутности покликаного до цього та відповідального осередку залишаються вони нерідко без належної відповіди чи відсилаються до одиниць чи угрупувань, які постачають їм усякі чудернацькі пояснення символіки українських національних інсигній, давно перестарілі та відкинені наукою генеалогічні чи біографічні дані, чим самозрозуміло обнижується рівень української науки і взагалі української культури в очах чужинецького світу та спричиняється появу неправдивих дотичних інформацій в чужомовних виданнях.

Вище вичислені три від'ємні сторони українського сучасного культурного життя, спричинені браком генеалогічно-геральдичного наукового осередку, це тільки найважніші, бо їх є значно більше (напр. невпорядкованість української церковної геральдики й сфрагістики включно з зайвим златинщенням у Католицькій і з таким же зросійщенням у Православних Церквах, мильні уявлення про нібито польське походження прізвищ давніх українських родів на підставі перестарілих і неточних деяких польських гербовників і т. д.).

Тепер пригляньмося згаданому додатньому явищеві, а саме зростаючому зацікавленню українського суспільства геральдикою, генеалогією й іншими споріднеными науками, як теж пожвавленню діяльности українських науковців.

Таке явище повторялося поворотною хвилею від часів занепадання української державности в другій половині XVIII-го століття. 1760-го року виробляв гетьман Кирило Розумовський проєкт заложення університету в Батурині і в 4. точці програми згадано, що мали бути катедри генеалогії, геральдики й інших споріднених наук. Це діло, що могло б бути завершенням буйного розквіту української геральдики козацького барокко та родової самосвідомости тогочасної провідної верстви, не здійснилося. Упадок державности відчужив українське суспільство від рідного гербознавства й родознавства, а остаточний удар був завданий мильнозрозумілими ідеями народництва, демократії, тощо. Розквіт українського музейництва напереломі XIX-го на XX-е століття збудив зацікавленя до занедбаних ділянок української культури і на сторінках бувальщини нашої генеалогії, сфрагістики, геральдики й т. д. записалися золотими буквами такі імена, як В. Модзалевський, Ю. Нарбут, В. Лукомський, В. Прокопович, І. Крип'якевич, Г. Милорадович, О. Лазаревський, А. Стороженко, Г. Сотниченко, М. Слабченко, В. Барвінський, Ю. Сластіон і деякі інші, рівні їм своїми заслугами. Перша світова війна, революція її розвал відродженої української державности перервали розпочату працю, хоча непереможних причин до відступу на цьому ж науковому фронті не було. В УРСР заіснували вправді відносини, що не сприяли розвиткові цих допоміжних історичних наук, одначе на Західних Українських Землях і на еміграції в Західній Европі існували куди кращі можливості для праці, з яких на жаль користали тільки нечисленні одиниці На занедбання цих двох повоєнних десятиріч може вказати напр. те, що в Українській Загальній Енциклопедії (Львів, 1932) присвячено рідній геральдиці всього кілька рядків, не згадуючи вже про сфрагістику чи нумізматику, а з Золотої Книги Українського Боярства появилося тільки одне число, що його ледви можна назвати науковим дорібком. Переживання II-ої Світової війни спричинили нову хвилю зацікавлення до українського знаківництва й родознавства і праці над ними. В психологічні причини цього явища і в розгляд змінених обставин для цієї праці тут не входитимемо, бо ця справа вийшла б поза рямці нашої статті. Приходиться нам тільки ствердити, що діяльність розпочата під кінець останньої війни не припинилася досі та дозволяє на далекойдучі сподівання. Короткотривале вправді, одначе плідне існування Українського Науково-дослідного Інституту Родознавства та Знаменознавства з його нечисленими але цінними виданнями на ізгойщині в Німеччині було неначе початком відродження цих наук. Народження, та, хоч і коротке життя Української Родовідної Установи, що її задум датується ще з 1908-го року, пристрасні спори про правильний порядок сполуки українських національних барв, що сколихнули українське суспільство, та зростаюче число наукових і популярних праць з ділянки генеалогії, геральдики ,біографії й т. д. в різних збірниках, журналах, тощо, було доказом, що це відродження є справді поважною зміною наставлення, а не вислідом проминальних принук української духовости. Тут слід відмітити справді пробоєву діяльність М. Битинського, що почалася вже перед II. Світовою війною, досліди М .Міллера, О. Оглоблина й В. Сенютовича, Бережного, праці В. Січинського, М. Андрусяка та багатьох інших, що повинні бути названі поруч вище згаданих імен української науки. Кожний рік двох останніх десятиріч приносив кілька чи навіть кільканадцять праць, що збагачували науковий дорібок. Крім того

важно відмітити, що в радянській Україні появилася на протязі двох останніх десятиріч поважна скількість вартісних наукових праць, що присвячені нумізматиці античного українського Причорномор'я та знаківництву еллінів, скитів, сарматів та інших поселенців України на зарані її історії.

Одиноким послідовним висновком і доцільним ділом може бути тільки оснування українського генеалогічно-геральдичного осередку в свобідному світі. Тому по підготовчій виміні думок між д-ром Любомиром Винарем і автором цієї статті весною цього року тридцятьтри члени основники заложили в часі від 1. червня до 1. липня ц. р. Українське Генеалогічне і Геральдичне Товариство. Від 1. липня до 10 серпня цього року листовним шляхом вибрано Управу Товариства в складі: Голова — проф. д-р О. Оглоблин, Заступник Голови — д-р Любомир Р. Винар, Генеральний Секретар і Скарбник — д-р Роман О. Климкевич, Голова Контрольної Комісії — підполк. Микола Битинський, Члени Контрольної Комісії — дипл. інж. Лев Биковський і дипл. інж. Степан Кульчицький. Від 15. серпня до 15. вересня ц. р. Управа кооптувала одноголосно трьох нових своїх Членів, а саме проф. д-ра Михайла Міллера, Всв. ректора о. д-ра Іринея Назарка і проф. д-ра Григора Лужницького. Число Членів (досі в шістьох країнах — ЗДА, Канаді, Німеччині, Італії, Франції й Бельгії) зростає постійно і УГГТ приступає до виконання своїх найперших завдань:

а) видання першого числа періодичного Обіжного Листа УГГТ,

б) підготовки до видання першого неперіодичного збірника наукових праць,

в) наладнання співпраці з українськими науковими установами й широкими кругами українського суспільства, як теж з чужинецькими науковими осередками, що працюють у цій самій ділянці.

г) включення в свої ряди нових співпрацівників.

Ці завдання покищо скромні, одначе вони поширюватимуться зі зростанням УГГТ. Успіх Товариства залежатиме не тільки від вкладу праці його Управи й Членів, але теж від прихильного наставлення українського суспільства, якому УГГТ хоче служити.

З АРХІВУ

ДЕКІЛЬКА НЕДРУКОВАНИХ ЛИСТІВ ІЛЬКА БОРЩАКА

Вступ.

З проф. Ільком Костянтиновичем Борщаком (1895-1959) я ніколи особисто не зустрічався. Однак, знаючи його, як одного з найкращих знавців зв'язків України з Західньою Европою, я нав'язав з проф. І. Борщаком листовний зв'язок.

У наших листах ми заторкували різні студійні проблеми історії України, а зокрема початки української Козаччини і англо-українські зв'язки в 16-му і 17-му століттях. Вважаємо, що деякі спостереження і завваги покійного дослідника дуже актуальні, а тому публікуємо на цьому місці декілька його листів. До цих листів долучено відповідні замітки, що уможливлять краще зрозуміти їх зміст.

При цій нагоді хочемо підкреслити одну цінну рису вдачі І. Борщака — він завжди ділився своїм багатим знанням, цінними критичними спостереженнями з студентами і молодими істориками, які підтримували з ним зв'язок.

Л. Винар

Париж, 2. VIII. 1953

Високошановний Пане Товаришу,

Листа Вашого від 26-го липня я одержав . . .

Про англійський переклад книжки Шевальє [1]) я свого часу писав у моїй "L'Ukraine dans litterature de l'Europe occidentale", Paris 1935 на стор. 36 таке: "Une traduction anglaise de Chevalier parut en 1672 a Londres sous le titre de ... (далі йде вказівка, що цю книжку він бачив в Британському музеї). Le traducteur Edward Brown (1644-1708) etait en meme temps un medecin connu et un voyageur passionne. Il etait lie d'amitie avec Beuplan ..."

Коли Ви можете зробити світлину з титульної сторінки цього видання і подати деякі відомості про перекладача, «Україна» видрукує Вашу статтю. [2])

Про книжку Кампенгаузена я теж писав у тій моїй праці, стор. 81, а саме: " ... J. L. Karr, Des Cosaques ou details historiques sur les mocurs, costumes, vetements, armes et sur la maniere dont ce peuple fait la guerre. Recueillis de l'allemand. Paris, 1814, in 8. 94st. Il semble que l'auteur de cette publication soit le

père d'Alphonse Karr (французький письменник 1808-1890, автор сьогодні забутих романів, але також автор відомих сьогодні памфлетів (L'ouvrage est composé d'après le livre de Campenhausen" (81)· Balthazar von Campenhausen (1746-1808), officier prussien, secretaire du prince Potiomkine, visita l'Ukraine a la fin du siecle. Son ouvrage Bemerkungen ueber Russland besonders einige Provinzien dieses Reichs und ihre Naturgeschichte betreffend, nebst einer kurzgefassten Geschichte der Zaporoger Kosaken .-. Leipzig. Duerr, 1807, 8⁰, 199 pages, ibid. 181 .

За моєю думкою, автор цієї праці не був жодний з трьох осіб, що їх Ви вказали. Може відомости про цього автора є в якійсь німецькій енциклопедії.

Я свого часу дійсно видрукував «Французька інтервенція в Одесі» (Літопис Червоної Калини, 10, 11, 12, 1936, стор. 5-8, 8-12, 6-12), але цього журналу в мене також немає, бо забрали в мене німці 1940, коли заарештували мене. Спогади Нестора Махна вийшли французькою мовою "La revolution russe en Ukraine", 1927, 8⁰, 360 р. Книжка ця давно вже вичерпана і є лише в великих тутешніх бібліотеках. [3])

Всього Вам найкращого.

І. Борщак

1) На увазі історик має англійський переклад відомої праці про козаків П'єра Шевальє "Histoire de la guerre des Cosaques contre la Pologne"... Paris 1663, що появилася англійською мовою 1672 р. в Лондоні.

2) Стаття була видрукувана п. н. «Англієць про Україну в XVII-му столітті» в 10-му числі «Україна», 1953, стор. 824-826.

3) Свого часу я збирав матеріяли до махнівського руху на Україні в 1918-21 рр. Проф. І. Борщак особисто знав Н. Махна в Парижі і багато про нього писав у пізніших листах. Опісля появились в Розбудові Держави *мої дві праці:* «Причинки до ранньої діяльности Нестора Махна в Україні» *ч. 2(10)1953;* «Зв'язки Нестора Махна з армією УНР» *ч. 3(11) 1953. І. Борщак на ці праці помістив позитивний відгук в своєму журналі* «Україна» *ч. 10. 1953.*

Париж, 11. І. 1954

Вельмишановний Пане Товаришу,

Відповідаю лише сьогодні на Вашого милого листа, бо мене не було в Парижі підчас свят. Насамперед дякую Вам за привітання з нагоди Різдвяних свят і Нового Року. Бажаю Вам із свого боку здоровля і найкращих успіхів у Вашій праці. Відносно прохання «історичного порядку» — то я завжди **охоче** поділюся з Вами своїми знаннями, що очевидячки, як усе земне, є вельми **обмежені.**

Як кожна «хроніка», особливо «старі хроніки» еляборат Урехе [1]), що про нього пишете заслуговує, очевидячки, **обережного** відношення до себе. Казати, що хроніка Урехе сфальшована, це буде надто багато. Просто за тих часів інакше не писали. Тому думаю, що можна її в дечому використати. Річ ясна, що ніколи хроніка не може замінити **юридичних** документів...

Бельський [2]) дійсно усіх «козаків» вважає за поляків. Але не забувайте, що за тих часів Козаки дійсно були польські громадяни («національности», як такої, просто не існувало), потім Бельський є майже єдине джерело. Тому моя думка така: Сверчовський був поляк з походження, але, як **чимало** поляків за тих часів, «козакував» і можна, очевидячки, вважати його за «козака», додавши знову про те, що за наших часів ,він вважався би за поляка й т. і. Але і тут треба, очевидячки, **критично** ставитися до джерел.

Статті про посередні чи безпосередні зв'язки Кромвеля з Хмельницьким я не знаю, хіба, що лічити за таку статтю, здається, працю Безушка в «Літописі Червоної Калини» в тридцятих роках. Відчуваю, як слаба є моя бібліографічна вказівка, але я тепер не маю статті Безушка [3]). Гітлерівці забрали її під час мого арешту. Думаю, що джерела про лист Кромвеля до Хмельницького є просто легенда, що пішла в хід, через те, що Шевалье в своїй праці називає Хмельницького «Кромвелем Руси», а Людвик Кубаля спопуляризував цю думку Шевалье. А втім обидва вони були антикатолики ... Звідси пішла та легенда. У всякому випадку, як я **особисто** переконався, в англійському державному архіві немає згадок, що Кромвель писав до Хмельницького.

Маєте рацію, десяте число «України» вийде в кінці 1954 року.

Французи залишили Україну 1919 року через причини внутрішньої політики Франції, думаю, що тут не грали ролі Григоріїв, ані Махно.

Збірки на пресовий фонд «України» наразі не робіть, тому можу лиш подякувати за Ваш милий проєкт.

Залишаюся завжди прихильний

І. Борщак

1) На увазі мається молдавська хроніка Урехе з 16-ого століття.

2) Уступ «Про Козаків» в «Хроніці Польській» Мартина Бельського.

3) Д-р В. Безушко: «Хмельниччина в кореспонденції Джона Серльова» Літопис Червоної Калини за 1931, ч. 11

Париж, 11. V. 1954

Вельмишановний Пане Товаришу,

Відповідаю на Вашого листа від 20 квітня. Безперечно польські джерела є тенденційні про ранню добу Козаччини. Біда лише в тому, що ми не маємо інших джерел. А тому, що історія є в кінці кінців наука конжектуральна, цікаво буде побачити Вашу критику тих джерел. Певно, що ранні повстання Козаччини залишили сліди в народі, як не писані ,то усні. Переважна кількість козаків була українська. Лист Баторія до султана є зрозумілий: якщо він признав би українське походження більшости козаків, Польща відповідала б за їхні походи, а це була досить грізна справа за тих часів. Чому Грушевський не поставився критично до тих листів Баторія, не знаю. Припускаю, що Грушевський сліпо тримався джерел. Що до релігійности перших козаків, я ставлюся також скептично до неї, особливо, якщо взяти до уваги пізнішу релігійність козаків. Родоські лицарі були всеж відомі з своєї релігійности ще в Палестині. Мали вони також добру репутацію в Европі, що пояснює ту опінію про малтійських лицарів, що про неї пишете в листі. Певна річ, що «демократичність» перших козаків відограла свою ролю в европейській опінії, хоча не треба перебільшувати ту «демократичність». Але правда та, що Малтійський Орден уважався за «аристократичний» цілий час.

Вітаю Вас також з минулими святами. Дякую за Ваше привітання. Підчас свят я був, як завжди в Савої ,де маю родичів.

З щирою пошаною

І. Борщак

25. IV. 1955

Вельмишановний Пане Товаришу,

Повернувши до Парижу, я знайшов Ваше святочне привітання, що на нього відповідаю. Насамперед вітаю Вас у свою чергу й бажаю Вам успіху в Вашій науковій та публіцистичній праці. Нехай же молоді сили працюють в кращих умовинах ,ніж їх попередники.

Напишіть отже статтю про життя і творчість Остапа Грицая. Статтю В. Безушка про секретаря Кромвеля я знаю. Про давні зносини Англії з Україною я друкував статтю в «Слявонік Ревю», що її певно знайдете. Це є річ просто необхідна: написати про англо-українські зносини, що про це мало дбає СУБ . . . Тому, коли зробите, що рішили — це буде справді «історична» справа. Ваш журнал (Розбудова Держави. Л. В.) дістаю. Напишу про нього. Не забуваїте про мене.

З щирою пошаною

І. Борщак

9. VII. 1955

Високоповажаний Пане Товаришу,

Одержав Вашого листа від 7-го червня. Стаття про історичну працю Івана Франка конечно потрібна. Чекатиму на Вашу статтю. Вже одержав Вашу статтю про О. Грицая, що її вже прочитав. Це нічого, що Ви пропустили «багато» з його біографії — не треба писати багато про одну людину. В мене є матеріяли, але вони не є кращі за Ваші. Число 9-е «України» вже видруковано й тепер брошурується. «Україна» мусить виходити лише два рази на рік. Не буде матеріялу доброго, як виходитиме частіше. А самому заповняти ціле число — це нудно для читачів . . .

Добре, що Ви пишете про неіснуючі зв'язки Кромвеля з Хмельницьким. Може це якось зруйнує леґенду, хоча леґенди мають довготривале життя. «Розбудову Держави» я дістаю. Добрий журнал. Напишіть замітку про українку в клівлендській бібліотеці.

Міцно тисну Вашу руку

Ваш І. Борщак

9. 11. 1955

Високоповажаний Пане Товаришу,

«Лист» Кромвеля до Хмельницького є безперечно «апокриф». Хто пустив того листа в обіг — не знаю. Можна лише робити припущення. Також звичайний блеф є справа грошей української шляхти в англійському банку. Чапленко навіть п'єсу написав про це, я її маю від автора.

Число «Розбудови Держави» з Вашою статтею про Бруно (Бруно з Кверфурта - Л. В.) одержав, але раніше читав її в о. Левенця. Добре, що Ви написали її. Це ж одна з найстарших пам'яток про нас. В грудні цього року має нібито вийти в Канаді англійською мовою моя книжка про Орлика. Переклад зробив Луцький. Сам я працюю тепер над темою «Українці у Франції і французи в Україні», написано ,як і інші мої книжки, за невиданими матеріялами або маловідомими.

Всього Вам найкращого
Залишаюся з пошаною

І. Борщак

ПРО ЗГАСЛИХ

ВОЛОДИМИР ВІКТОРОВИЧ ДОРОШЕНКО

В 1955 році — в 75-річчя народження Володимира Вікторовича Дорошенка, українське суспільство відзначило цей ювілей дуже скромно.

Заслуги цієї людини є далеко не пересічні: науковець, визначний український бібліограф, літературознавець, громадський діяч і журналіст. Людина з невичерпаною енергією й завзяттям, повновартісний соборник і патріот не на словах, а в мозольній праці на службі України. Він присвятив все своє життя народові та орав народню ниву чесно й безперервно.

Відійшов від нас директор Володимир Дорошенко 25. серпня 1963 р.,після тяжкої недуги на 84 році життя.

Володимир Вікторович народився 3. жовтня 1879 року в Петербурзі, батько його був лікарем. Молоді літа прожив на Полтавщині, а університетські студії покінчив на правничому та історико-філологічному факультеті в Москві.

У 1904 році Дорошенко скінчив курс українознавства під проводом проф. Михайла Грушевського.

Через наклепи московської адміністрації у 1908 році просидів він рік у тюрмі. Випущений на волю виїхав до Галичини, бо не був певний за дальше своє життя.

Поселившись у Львові, В. Дорошенко 1909 року почав працювати в бібліотеці Наукового Товариства ім. Шевченка як денний працівник, а від 1910 р. як постійний службовик Бібліографічного Бюра.

Рівночасно, з метою поширити свої знання (головно з українознавства) вписався на філософічний факультет у Львові, який скінчив 1913 року.

Згодом став помічником директора бібліотеки НТШ.

З початком І світової війни в 1914 р. В. Дорошенко виїхав до Відня, взявши участь в заснуванні Союзу Визволення України. Повних два роки процював у Союзі як член президії й головний редактор українських видань С. В. У.

До Львова повернувся 1916 р. і виконував обов'язки директора бібліотеки НТШ до 1918 р., а опісля виїхав до Києва. Там працював в Академії Наук як управитель канцелярії неодмінного секретаря Академії Наук проф. А. Кримського.

У 1919 році Покійного бачимо в Станиславові в редакції «Республика», а в осени того року повертає до Львова на посаду керівника бібліотеки НТШ. Після резигнації дир. Кревецького, Виділ НТШ наіменував Володимира Дорошенка директором бібліотеки.

У 1944 р. В. Дорошенко покидає Галичину, почавши довгу еміграційну мандрівку.

У його спомінах з перебування у Львові, під час большевицької влади, знаходимо багато прикрих переживань, пов'язаних з хижацьким нищенням майна й величезної бібліотеки НТШ, неоціненої вартости.

На скитальщині В. Дорошенко спочатку був у Празі, а потім у скитальчих таборах коло Мюнхену й в Берхтесгадені. Всюди він включався в культурно-освітню працю, дописував до журналів та газет, які виходили на скитальщині.

Від жовтня 1949 р. переїхав до Філядельфії, де безперервно займався науково-літературною працею та журналістикою. Тісно співпрацював з НТШ як голова Бібліографічної Секції і з УВАН, де очолював Секцію Книгознавства. Був головою Літературно - Мистецького Клюбу в Філядельфії.

Друкованих праць Володимир Дорошенко має дуже багато. На літературне поле виступив 1900 року, друкуючи статті в «Літературно-Науковому Віснику».

Праці Покійного дуже різнородні: бібліографія ,літературознавство, життя та діяльність українських науковців та мистців, розвідки та статті на історичні, політичні, культурні та економічні теми, діяльність українських установ, видавництв та бібліотек, спогади, рецензії, переклади. Був незвичайно плідним журналістом і редактором.

Нашим завданням є подати лише окремі видання його друкованих праць, з більш подрібним перечисленням також статтей з бібліографії.

Першою його бібліографічною працею була окрема відбитка з видання Російської Академії Наук в С. Петербурзі: **«Обозрение трудов по славяноведению»** (бібліографія українознавства за 1912-1913 рр., Петроград, 1915 р.) Широко відомою більшою працею є **«Покажчик видань Шевченкових творів»**, як XVI том «Повного видання творів Т. Шевченка» Українського Інституту в Варшаві. Варшава-Львів 1939 р. Стор. VIII+355+(2) з таблицею і портретом. Без цієї праці не міг обійтися жадний шевченкознавець.

«Покажчик творів акад. Михайла Грушевського» — Київ 1929 р. Вид. ВУАН.

«Ґете в українських перекладах, переспівах та наслідуваннях» — Львів, 1932 р. НТШ., **«Новіша література про Куліша»** — Львів, 1938, НТШ., **«Систематичний покажчик до «Київської Старини» й «України»** — Рецензія. Львів, 1912

р. Стор. 15. Великий жаль, що готові до друку праці В. Дорошенка, деякі вже набрані до друку, довелося авторові полишити у Львові. До них належать: **«Покажчик літератури про Т. Шевченка від 1830-1939 р.»**, **«Тарас Шевченко — майстер образотворчого мистецтва — його праці й література про них»**. Ця праця була вже надрукована й згинула через події 2-ої світової війни. **«Покажчик літератури про Івана Фрака за роки 1874 1939»** і **«Історія української бібліографії від княжої України до останнього часу.** Це були виклади на бібліотечних курсах у Львові в 1940-1941 рр., улаштованих філією бібліотеки Академії Наук УРСР.

Дрібніших бібліографічних праць, уміщених в різних журналах, не подаємо, за браком місця.

З інших друкованих праць згадаємо такі окремі видання: **«Шевченкова освіта»** Львів, 1924 р., **«Шевченкова подорож по Волині»** Київ, 1928 р., **«Примітки Вол. Антоновича до Шевченкового «Кобзаря»** — Прага 1937 р., **«Як стрінули Шевченкові твори українці й москалі»** — Львів, 1940 р., **«Женевські видання Шевченкових поезій»** — Краків, 1942 р., **«Шевченко і його думки про громадські справи»** — Львів, 1921 р., **«Шевченкова криниця»** — Львів, 1922, Стор. VIII + 256. **Іван Франко»** — Львів 1924 і 1926 рр. (два різних видання «Громадою» і «Просвітою»), **«Хто був Іван Франко»** — Авгсбург 1946 р., **«Василь Стефаник»** — Львів, 1921 р., **«Українство в Росії»** — Відень 1961 р., **Революційна Українська Партія»** — Львів, **1921 р., «Півтораста літ української політичної думки»** Відень, 1914 р..

Покійний В. Дорошенко робив також переклади на українську й на російську мову. З більших перекладів відомо нам 9 книжок. Як редактор він редагував журнали: «Вісник Союзу Визволення України», «Письмо з Просвіти», «Життя і Знання», «Науковий Збірник УВАН» (присвячений книгознавству) і другі; також редагував «Видання Української Видавничої Спілки», Т-ва «Громада», «Бібліографію української Преси», «Українську Загальну Енциклопедію», «Збірник в честь Петлюри» і другі.

Годі оминути й журналістичну працю В. Дорошенка. Він уміщав свої статті, розвідки ,рецензії тощо в понад 120 різних журналах і часописах, що виходили в Східній Україні, Галичині, Росії, Австрії, Німеччині, Чехословаччині, Швайцарії, Польщі, Канаді й США. Найбільше появилося статтей у Львові. На нових місцях поселення друковано його праці в «Америці», «Свободі», «Гомін України», «Канадійський Ранок», Народна Воля», «Наше Життя», «Нові Дні», «Філядельфійські Вісті», у виданнях УВАН, НТШ та ін. Майже всі газети умістили згадку про смерть, і похорон Небіжчика. Є надія, що редакції присвятять ще ширші статті про свого був. співробітника.

Покійний В. Дорошенко був дійсним членом НТШ від 1925 р.; УВАН від 1946 р., Українського Наукового Товариства в Києві, Українського Наукового Інституту у Варшаві, Українського Наукового Інституту в Берліні та Українського Історично-Філологічного Т-ва в Празі.

Цього року, за декілька місяців до смерти, Український Вільний Університет в Берліні наділив Володимира Дорошенка титулом доктора, за його видайну наукову працю.

Покійний міг сміло сказати: Я зробив все, що міг і що було в моїх силах, за повних 60 літ громадської й наукової праці.

Леонід Бачинський
Клівленд.

ІВАН ПАВЛОВИЧ БАГРЯНИЙ
1907 - 1963

Іван Павлович Багряний народився 2. 10. 1907 р. в Охтирці на Харківщині. Батько його був мулярем, а мати походила з селянської родини. Після початкової й технічної школи в Охтирці І. Багряний закінчив керамічну школу в Краснопіллі.

Писати почав у 1918 р. ще в школі, редагуючи шкільний журнал «Надія». Ще 12-літнім хлопцем І. Багряний бачив, як московські комуністи вбили жорстоко його діда і дядька за те, що дядько був у війську Петлюри. Цю жахливу подію описав він у брошурі-памфлеті «Чому я не хочу повертатися до СССР?», яка видана українською (1946 р.) та перекладена на англійську ,еспанську й італійську мови. Ненависть до окупанта, до системи, що принесена Москвою на Україну, виступає в усіх творах І. Багряного.

Його перші твори появилися в журн. «Глобус» у Києві влітку 1925 р. Одночасно друкувався в журналах «Життя й революція», «Червоний Шлях», «Плужанин», «Гарт», «Кіно», «Всесвіт» та інших. На жаль, майже всі поезії й оповідання з його першого літературного періоду не збереглися.

Перша книга поезій «До меж заказаних» ви-

йшла в 1927 р. Вона звернула увагу читача і літературних кіл своєю сміливістю, мистецтвом і свіжістю тематики. В тому ж році, не зважаючи на молодість І. Багряного, він був прийнятий у мистецько-літературну спілку «Марс» — як письменник певного ідейного обличчя. До цієї групи належали В. Підмогильний, Г. Косинка, Б. Антоненко-Давидович, Т. Осьмачка, М. Галич та інші, переважна більшість яких була постріляна або заслана на північ.

В 1929 р. І. Багряний видав своїм коштом в Охтирці книжку «Аве Марія». У вступному слові, написаному у формі листа до друга, подана гостра сатира проти продажности в житті і літературі. Це було його «вірую», і поет не зійшов з вибраної дороги ціле своє життя.

В 1930 р. вийшов історичний роман І. Багряного «Скелька». Це назва села на Полтавщині. Автор описує часи після Мазепи, часи русифікації й гніту українського села. Проти його антимосковських тенденцій виступила комуністична критика, як проти «співця куркульської ідеології». Дещо з цієї критики опубліковано на еміграції.

На початку 1932 р. він написав роман «Мариво», одначе цензура його відкинула. В тому ж році його арештовано та засуджено на п'ять років заслання на Далекий Схід. Одначе в 1936 р. він утік з заслання, знаючи, що присуд буде продовжений рішенням «трійки» за зачиненими дверима. Два роки він працював між українцями, а 1939 р. він вернувся додому, де його зараз же арештували і він знову просидів два роки і чотири місяці в харківській в'язниці. Пережите в єжовській в'язниці задокументоване в романі «Сад Гетсиманський» (1950), що вийшов французькою мовою та готується видання його в німецькій мові.

Під час арештів забрано рукописи «Золотий Бумеранг», поему «Маруся Богуславка», романи «Марко Когут» і «Мариво» та інші.

В 1943 р. І. Багряний виїхав на захід. В 1944 р. проживав у Галичині, де написав пригодницький роман «Звіролови», за який дістав першу нагороду на літературному конкурсі «Українського Видавництва», а потім перевиданий у 1946-1947 рр. під назвою «Тигролови» перекладений на англійську (три видання), голляндську і німецьку (два видання) мови.

У Львові І. Багряний пов'язався з українським підпіллям, писав пісні для вояків УПА, а згодом виїхав у розташування УПА на Волині, а потім у Карпатах. В УПА він працював у відділі пропаганди, писав статті, малював карикатури і плякати. З наближенням большевиків виїхав до Австрії, пізніше до Західньої Німеччини, де разом з іншими письменниками створив літературну організацію МУР (Мистецький Український Рух).

В Німеччині в 1946 р. видав вибрані поезії за 20 років творчости «Золотий Бумеранг». Тут же вийшли драматичні твори І. Багряного «Генерал», «Розгром» і «Морітурі» (йшла на німецькій сцені), повість «Огненне коло» (1953 р.), сатира «Антон Біда—герой труда» (1956 р).

В 1945 р. (літо-осінь) був головою українського комітету в Інсбруку (Тироль). Він основоположник Української Революційно-Демократичної Партії та її чільний діяч до останнього дня. Як політичний діяч і публіцист написав багато статтей на тему української революційної демократії тощо.

З 1948 року — член УНРади від фракції УР ДП. Після смерти Голови УНРади Б. Іваницького в 1952 р. до III сесії (1954 р.) був Головою УНРади. Від IV сесії до V сесії (17. 11. 1962 р.) І. Багряний — Віцепрезидент Української Народньої Республіки.

По тяжкій недузі помер І. П. Багряний 25. 8. 1963 р. в санаторії Ст. Блязієн (Західня Німеччина).

(За «Українськими Вістями»)

ОГЛЯДИ — РЕЦЕНЗІЇ

Любомир Винар

Нова праця про українську совєтську історіографію.

Олександер Оглоблин: **Думки про сучасну українську совєтську історіографію.** Ню-Йорк, Організація Оборони Чотирьох Свобід України, 1963. Стор. 87.

Українська історіографічна література збагатилася новою працею проф. О. Оглоблина присвяченою українській совєтській історіографії. В обширному вступі і двох розділах праці автор аналізує надбання совєтської історіографії і робить певні висновки. Із хронологічного аспекту Оглоблин ділить розвиток української совєтської історіографії на чотири основні етапи: 1) Двадцяті роки, в яких історіографія була українською ,а не совєтською; 2) тридцяті роки, коли в наслідок урядового терору розгромлено українську історіографію, але ще не створено совєтської; 3) повоєнний період 1940-их і 50-их років, в яких створено «уніфі-

кованну, а навіть уніформованну совєтську українську історіографію» (ст. 7); 4) останній період від 1954-ого року (річниця т. зв. «Воз'єднання») і який триває аж до сьогодні. Тут можна б було додати дуже короткий переходовий воєнний період 1941-1945-их років в якому наступила своєрідна «відлига» в наслідок воєнних подій, що частинно відбилося на історичній творчості. В передмові автор коротко зупиняється на кождому етапі, насвітлює окремі історичні школи і творчість поодиноких визначніших істориків. О. Оглоблин зазначує, що навіть в роках тотального погрому української культури — українська історична наука не перестала існувати. Українські дослідники працювали в надзвичайно тяжких умовинах праці і не заломлялись, не припиняли своїх дослідів, хоча знали, що в совєтській дійсності їхні праці ніколи не побачать денного світла. Автор пише, що ще не час докладніше насвітлити цю працю наших істориків 1930-их років, яка згодом мала великий вплив на дальший розвиток української історіографії на рідних землях і на еміґрації.

В першому розділі автор аналізує совєтську українську історіографію починаючи від Переяславських роковин 1954-ого року. Він докладно зупиняється над совєтською схемою історії України, що базується на трьох основних концепціях — трьох історичних мітах: концепція єдиної рускої народности, концепція «воз'єднання» України з Росією і вкінці концепція спільної вітчизни, колись Росії — тепер СССР. Ця схема накинена совєтським історикам Ц. К. КПСС — не має нічого спільного з об'єктивним насвітленням історичних джерел, а являється наглядним документом русифікаційної політики совєтського уряду і фальсифікацією історії.

Розглядаючи стан української совєтської науки в останніх роках, автор стверджує кількісний зріст української історіографії. Появилася ціла низка монографій Дядиченка, Стецюк, Марченка, Голобуцького і інших істориків. Рівнож з початком 1957-ого року став появлятися Український Історичний Журнал. Зокрема важливою є праця академіка І. Крип'якевича, який під сучасну пору є найвизначнішим українським істориком в совєтській Україні. Це все факти значної ваги, якщо до уваги брати ситуацію історичної науки підчас сталінського періоду. Проте на всіх теперішніх працях істориків тяжить ярмо «возєднання України з Росією», що не дозволяє об'єктивно насвітлити багато історичних подій.

Автор слушно підкреслює, що впродовж 15-ти років в УССР не появилося жадної поважнішої студії з історичного очерку княжої доби, яка стала виключно доменою російської історіографії з обмеженою участю українських археологів. В свою чергу історіографія визвольних змагань XX-ого століття стала цілковитою власністю Комуністичної Партії, а тому виходить поза межі історичної науки. Історик стверджує невисокий науковий рівень більшости совєтських праць, як рівнож їхню методологічну недосконалість. Найбільш загрозливим і небезпечним явищем сучасної совєтської історіографії автор вважає своєрідний **історичний нігілізм,** який проявляє себе в прямому фальшуванні історії. Це явище ілюструє історик численними прикладами із праць совєтських істориків.

В другій частині своєї праці автор розглядає наслідки впливу совєтської історичної схеми в поодиноких історичних творах, як рівнож в інтерпретації окремих історичних творів. Зокрема історик концентрує свою увагу на добі Хмельницького і Мазепи. В працях Голобуцького, Козаченка, Дядиченка, Стецюк та інших дослідників промовчується ціла низка важливих документів і подій — а тому їхня історична аналіза і синтеза неповна і однобічна пристосована до совєтської схеми. На нашу думку цей вплив схеми позначився найзамітніше на працях Голобуцького — «офіційного» історика козаччини, який не лиш промовчав чимало джерел і подій, але свідомо їх сфальшував, що наглядно видно в його насвітленню початків і генези українського козацтва в «Історії Запорозького Козацтва». Таких прикладів можна навести безліч. Проте незалежно від цеї настанови в деяких історичних монографіях знаходимо важливий матеріял, зокрема в насвітленні економічних і суспільних проблем. В своїх підсумках автор підкреслює, що «ще мабуть важливіше те, що в сучасній українській історіографії вирують ще мало помітні на поверхні, але мабуть сильніші у глибині, різні течії, окремі незалежні й сміливі погляди й думки, іноді суперечливі, іноді розбіжні, іноді хоч рідко — протилежні, але в кождім разі не тотожні . . . . це дуже знамените й відрадне явище, яке вже давно не було в українській совєтській літературі» (ст. 80). Свою працю закінчує автор висновком, що українську вільну історіографію від української совєтської ділить прірва — але між українськими істориками по той і по цей бік греблі прірви нема.

Праця проф. О. Оглоблина заосмотрена численними бібліографічними відсилачами, що значно улегшує документацію совєтської історіографії. Віримо, що автор опрацює, як доповнення до рецензованої книжки, працю п. т. «Сучасна вільна українська історіографія». Тоді ми мали б повний огляд української історіографії в Україні і на еміґрації. Ця рецензована праця є обов'язковою лектурою для тих, які студіюють і цікавляться станом української історії на рідних землях.

М. Ждан

М. Н. Тихомиров, **Источниковедение истории СССР**, вип. І. с древнейшего времени до конца 18 в. Москва 1962, стор. 485.

Праця Тихомирова, призначена для студійної молоді, ділиться на чотири розділи: 1/Джерела до історії СССР з найдавніших часів до кінця 13 в. 2/Джерела до історії Росії 14-17 віків. 3/ Джерела до історії України, Білоруси, Литви, Прибалтики, Кавказу й Середньої Азії 14-18 віків. 4/ Джерела до історії Росії 18 в. — У кожному з розділів автор подає перегляд найважливіших актів згл. збірників актів та розповідних джерел з відповідними коментарями. На закінчення кожного розділу автор подає літературу предмету.

Критичний огляд «Источниковедения» пера А. О. Введенського, В. І. Стрельського та Л. Г. Мельника помістив український історичний журнал ч. 3 /травень-червень/ 1963 р. стор. 142-144. Рецензенти позитивно оцінюють працю Тихомирова, але мають деякі застереження відносно порушених ним принципіяльних питань теорії джерелознавства. На їх думку автор повинен би: «детальніше розповісти про проблему достовірности історичного джерела, навести критику буржуазного джерелознавства, якому властивий формальний підхід до джерел, вивчення їх у відриві від соціяльно-економічних відносин, клясової боротьби, ідеалізм у трактуванню та ін.» З рецензії згаданих авторів довідуємось також про причини появи обговорюваної праці. Отож: «в умовах культу особи Сталіна наукова цінність джерел, архівних матеріялів була взята під сумнів, втрачалась повага до факту, нові кадри істориків мало навчались засобам наукового використання джерел».

На щастя культ «особи» минувся — але не минувся міт «древньої Руси», що його «особа» і її довкілля санкціонували. Пятно того міту — це первородний гріх «Источниковедения». Але підсоветським історикам не можна дивуватись і не можна брати за зле те, що вони виконують директиви партії. В даному випадку не справа «древньої Руси» обезцінює працю Тихомирова. Обезцінює її загальний підхід автора до української проблематики, як також до проблематики всіх підбитих Москвою народів. Цей підхід, за термінологією проф. Оглоблина — історичний нігілізм — це промовчування невигідних авторові джерел і літератури.

Важко було б тут вичислити хоч би важливіші промовчування — їх надто багато. Вистарчить сказати, що між десятками російських авторів та їхніх праць, що до них відсилає автор читачів стрічаємо тільки кількох українців /Багалій, Юшків, Сушицький/.

Працювати молодому студентові історії над княжою добою Галицько-Волинських земель, навіть хочби у схемі «древньої Руси» — це передовсім студіювати Галицько-Волинський літопис. Але даремно ми шукали б за «Хронологією подій Галицько - Волинської літописи» Грушевського /записки НТШ. т. 41. Львів 1901/ — її не має. — Взагалі Грушевський для Тихомирова не існує.

Ще гірше з промовчуванням згл. добором історичних джерел та цілих їх видавництв — що в даному випадку має виразний посмак фальшування історії. Для Тихомирова не існують капітальні видавництва «Жерела до історії України-Русі» чи «Akta grodzkie i ziemskie». «Історія Русів» — цей «акт обвинувачень Московщини за поневолення України та Декларації Прав української нації» для Тихомирова невідома.

Тематика коньюнктурального договору Хмельницького з Москвою роздута до двох уступів: «источники по истории воссоединения Украины с Россией» та «летописи и сказания о воссоединении Украины с Россией», до яких зачислюються такі джерела які тематично або дуже мало або зовсім не зв'язані з переяславським договором.

В цілому «Источниковедение» не заслуговує підручника джерелознавства для студентів історичних наук.

Проф. д-р Н. Полонська-Василенко

Любомир Винар. **Андрій Войнаровський. В-во «Дніпрова Хвиля», Мюнхен 1962, стор. 127+1.**

Історичну монографію д-ра Л. Винара попереджує Передмова проф. Олександра Оглоблина. Тема історичного нарису надзвичайно цікава та важлива. Автор робить першу спробу об'єктивно й всебічно насвітлити постать Андрія Войнаровського, якому довелося посісти значне місце в історії України — в її трагічній добі.

Минуло понад два з половиною століття з того часу, як діяв Андрій Войнаровський, викликуючи зацікавлення сучасників своєю багато обдарованою і небуденною особистістю, своєю тяжкою драмою. І за цей довгий час в досить багатій історичній літературі, присвяченій Мазепинській добі, не було дано об'єктивного

історичного портрету небожа гетьмана Івана Мазепи. Цю прогалину заповнює історичний нарис д-ра Л. Винара.

Після короткого, але важливого огляду попередньої історичної літератури, автор подає біографію А. Войнаровського на тлі політичних подій. Дуже важливим є насвітлення дипломатичної діяльности А. Войнаровського. На підставі джерел різного характеру, зокрема свідчень чужинецьких дипломатів, автор показує в новому аспекті діяльність А. Войнаровського, а головно його зв'язки зі шведами під час Московсько-шведської війни на Україні, в яких він виступав як посередник між шведами та українцями. Виразними барвами змальовує автор дипломатичну діяльність А. Войнаровського після смерти Івана Мазепи — в Бендерах і в Царгороді, де Войнаровський перебував як спеціяльний посол Карла XII-го. Перебуваючи в Царгороді майже два роки, Войнаровський відігравав важливу ролю в зв'язках українців і Карла XII з чужинецькими дипломатами. Цікаво й важливо, що його недобрі взаємини з новим гетьманом Пилипом Орликом не стали на перешкоді його дипломатичної діяльности. Оця дипломатична діяльність Войнаровського не припинялася й пізніше, після переїзду його до Західньої Европи. Ці сторінки праці Л. Винара дуже важливі. Вони малюють А. Войнаровського новими фарбами, в новому насвітленні. Не ідеалізуючи його, як людину, автор представляє Войнаровського, як державного діяча та здібного дипломата, який дбав про Україну. Цінні для характеристики Войнаровського подані факти про його витривалість під час страшних тортур, що їх примінювали московські кати в часі допитів. «Легкодухий» в уяві багатьох дослідників Войнаровський гідно витримав тортури і нікого не обтяжив своїми зізнаннями.

Автор використав для своєї історичної студії багату літературу різними мовами; це дало йому можливість оперти кожне твердження на джерелах. Важливі поклики на реляції та відзиви французьких, англійських, шведських політиків свідчать, з якою повагою та інтересом ці дипломати европейського маштабу відносилися до українського емігранта. Безперечно, Войнаровський не осягнув позитивних наслідків на дипломатичному полі, але він зробив багато для зміцнення заінтересувань Західньої Европи Україною.

В своєму історичному нарисі д-р Л. Винар вміло поєднує науковість змісту з прекрасною літературною формою викладу, що збільшує вартість цієї видатної праці, яка повинна стати необхідною для дослідника доби шукання зв'язків України з Европою XVIII ст.

Треба рівнож підкреслити, що мистецька обкладинка з гербом Андрія Войнаровського, виконана проф. Робертом Лісовським, ілюстрації та резюме англійською та німецькою мовами дуже добре гармонізують з цілістю книжки.

М. Ждан

Jan Długosz, *Roczniki czyli Kroniki Slawnego Krolestwa Polskiego*. Ksiega 1 i 2. Panstwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1962. 448 pag.

Підставове джерело до історії Західньоукраїнських Земель — Галицько-Волинський літопис уривається, як відомо, на подіях 1292 р. Дальшу історію Галичини і Волині можна відтворити передовсім на підставі чужих джерел, з яких історія Длуґоша стоїть чи не на першому місці. Але є ще інша причина, чому наші історики завжди цікавились і цікавляться Длуґошем. Аналіза історії Длуґоша виказує що у змальовуванню взаємин Галичини й Волині з Польщею з-перед 1292 р. Длуґош користав з якогось нашого літопису, що у своїй первісній формі досьогодні не зберігся. Не диво отже, що деякі наші історики працюють над історією Длуґоша. На першому місці належить згадати праці Е. Перфецького («Перемиський літописний кодекс першої редакції в складі хроніки Яна Длуґоша» Записки НТШ том 147 Львів 1927, Historia Polonica Jana Długosza a ruske letopisectwi, Praha 1932, Historia Polonica Jana Długosza a nemecke letopisectwi, Bratislawa 1949), які значно поширюють і доповнюють дещо перестарілі вже коментарі до історії Длуґоша Семковича. Про ці справи так читаємо в передмові до обговорюваної праці: «Перфецький віднайшов у Длуґоша більше перейнятків з німецьких річників і хронік, як це вчинив був Семкович, як також дещо інакше насвітлив додатки з руських джерел. Тим самим дуже збагатив висліди давніших дослідів над Длуґошем.» (стор. 59.)

З вступного слова пера знаного історика Яна Домбровського довідуємось, що попередній переклад Длуґоша К. Мехежинського по 80 літах від його появи не відповідає вже вимогам науки та історичної критики. Праця над перекладом двох книг тривала 6 років. Докопала її група учених із д-р В. Семкович-Зарембіною у проводі.

Передмова до перекладу (стор. 11-79) пера Семкович-Зарембіної подає перегляд долі хроніки Длуґоша, її автографу, рукописів, як та-

кож дотеперішніх її публікацій.

Переклад заосмотрений численними відсилачами та увагами, що насвітлюють, поширюють та уточнюють деякі інформації Длуґоша. Між іншими знаний і дуже поширений свого часу переказ — фальсифікат про меч Болеслава Хороброго вицерблений о Золоті Ворота в Києві — знаходить річеве спростування (стор. 334). Хоч правопис руських імен узгіднений з російськими ученими в польському перекладі 1-го тому Історії СССР. і в працях В. Грекова, все таки замість устійнених імен напр. Святослав, Святополк перекладчики так в тексті, як і в увагах уживають імен Swiętosław, Swiętopełk, мотивуючи це тим, що руководяться латинським текстом, з якого виходить, що в часах Длуґоша ці імена саме так вимовлялись. Трапляються однак відхилення від цієї засади. Так напр. в увазі ч. 1 на стор. 127 читаємо про Київ як "centrum ksiestwa Wlodzimierza Swiatoslawicza". Князь полоцький Брячислав виступає в тексті раз під назвою Brzetysław (стор. 340) другий раз під назвою Briaczysław.

Українські топографічні назви подані за польським передвоєнним правописом, отже Gródek. Brzesc, Halicz, Tysmienica. Перекладчики уживають постійно назви Rus, Rusin, Ruski, одноодиноке на цілу книгу відхилення: вияснюючи положення Переяслава перекладчик пише в увазі: miasto na Ukrainie (pag.292)

Книга прикрашена трьома кольоровими відбитками титулових сторінок рукопису.

Порівнюючи переклад історії Длуґоша з другим томом Полного Собрания Русских Летописей — Іпатіївським літописом перевиданим Академією Наук СССР цього року, приходиться ствердити, що не всюди за залізною заслоною видавнича естетика стоїть на тому самому рівні. У цьому випадку того самого типу книги виказують великі різниці: російській сірій казьонщині протиставиться польська висока видавнича культура.

ХРОНІКА

Видавництва:

** Видавництво «Булава» відновило свою діяльність, публікуючи **«Під колесами історії»** проф. С. Томашівського. Видавництво плянує перевидати **«Нариси Історії України»** Д. Дорошенка. Цей почин слід привітати, бо праця Дорошенка являється одним із кращих академічних нарисів історії України. Натомість «Під колесами історії» — це збірка публіцистичних, контроверзійних статтей Томашівського, які не мають тривалої вартости, а тільки можуть бути ілюстративним матеріялом українських внутрішньо-політичних недомагань, незгоди і ненависти.

** Бібліотека Суспільних Наук Колорадського Університету започаткувала видання бібліографічних довідників до суспільних наук за редакцією др. Л. Винара. Четвертий випуск присвячений історії. Цей том охопить також історію України та інших східньоевропейських держав. Книжка має понад 300 сторін друку, ціна $4.00. Замовляти можна в нашій редакції.

** Новопосталий Документаційний Центр в Тумбі /Швеція/ започаткував мікрофільмування важливих славістичних матеріялів, що їх можна замовити. Зокрема слід звернути увагу на такі видання: **«Київська Старина»,** тт. 1-94 Київ 1882-1906 /$562.00/, «Украинская Жизнь», Москва, 1912-1917 /$78.00/, «Украинский Вестник», Харків 1816-1819 та інші рідкісні видання.
Замовлення слід адресувати: Інтернешенел Документейшен Центер А Б, Тумба — Швеція.

** Редакційно-Видавнича Комісія при Історичній Секції УВАН плянує видання історичного журналу «Історичний Збірник». В офіційному зверненні Редакції читаємо, що «метою цієї публікації є створення відповідного форуму для появи наукових праць з різних ділянок історії України та її політично-суспільних проблем». Оформилася редакційно-видавнича комісія з проф. О. Оглоблином на чолі та д-ром І. Рудницьким як діловим редактором. Редактором першого числа призначено В. Голубничого.

** Заходами Історичної Комісії «Зарево» готується до друку «Історіографічний Збірник», що тематично охоплює здобутки української історіографії в роках 1945-1963. В збірнику беруть участь М. Антонович, О. Оглоблин, Н. Полонська, П. Курінний, М. Ждан, В. Дорошенко і другі історики. Редактором цеї публікації є Любомир Винар.

** В Денвері основано Український Бібліологічний Інститут, завданням якого є видання наукових праць, присвячених українській бібліо-

графії, а також опис українознавчих книжкових фондів в американських бібліотеках.

⁂ Українсько-Американська Асоціяція Університетських Професорів заплянувала видання «Джерел до історії України». Збірка документів складається з трьох томів, до яких будуть додані відповідні коментарі і вступні статті. Головний редактор є проф. О. Оглоблин, редактором першого тому д-р Л. Винар (цей том присвячений Княжій добі), редактором II тому — д-р О. Оглоблин (Козацька доба) і редактором III тому — д-р М. Пап (Нова доба). Д-р Б. Винар є відповідальний за редагування джерел з економічної проблематики. У виданні беруть участь визначні українські історики. Джерела будуть переложені на англійську мову і видруковані в поважному університетському видавництві. Вважаємо, що поява «Джерел» дуже на часі, якщо до уваги взяти, що це буде перше видання історичних перводжерел в англійській мові.

Інституції, з'їзди, конференції

⁂ Заходами Організаційного Комітету Українського Генеалогічного і Геральдичного Товариства (д-р Л. Винар — Голова і д-р Р. Климкевич — секретар) і шляхом листовного референдум основано в липні цього року **Українське Генеалогічне і Геральдичне Товариство.** До Управи увійшли: проф. д-р О. Оглоблин — голова, д-р Любомир Винар — заступник голови, д-р Роман Климкевич — секретар і скарбник. Проф. д-р М. Міллер — член управи, проф. д-р Г. Лужницький, чл. управи, о. ректор д-р І. Назарко, член управи. До Контрольної Комісії увійшли: полк. М. Битинський, інж. О. Кульчицький, інж. Л. Биковський.

Новостворене Товариство плянує видавати неперіодичні збірники присвячені генеалогії, геральдиці, сфрагістиці, нумізматиці, біографії та іншим допоміжним історичним наукам. Товариство буде співпрацювати з українськими науковими інституціями, як також із чужинецькими генеалогічно-геральдичними науковими осередками. Зацікавлених працею Т-ва., як також бажаючих вступити в члени, проситься писати на адресу секретаря:

Dr. Roman Klimkewich
573 N. E. 102 St.
Miami Shores 38, Florida.

⁂ В Акронському Університеті в Огайо впроваджено в цьому осінньому семестрі курс історії України, що його вестиме д-р Т. Мацьків. Це, мабуть, перший раз в програмі навчання американського університету впроваджено курс історії України. Бажаємо викладачеві багато успіхів!

Конференція українських істориків і дослідників суспільних наук в Нью-Йорку.

15 червня 1963-ого року в приміщенні УВАН в Нью-Йорку відбулася 2-га наукова конференція українських істориків, спонзорована редакційно- видавничою комісією «Історичних Збірників» при Історичній Секції УВАН. Конференція була присвячена історії української суспільно-політичної думки і громадських рухів XIX і початку XX століть.

Змістом конференції були такі доповіді: В. Міяковський — **«Дослідження історії громадських рухів у Всеукраїнській Академії Наук 1920-их років»,** Ю. Лавріненко — **«До генези українських партій»,** Є. Пизюр — **«Конституційна доктрина Драгоманова»,** Л. Винар — **«В. Антонович як історик козаччини»,** Л. Коваль — **«М. Туган-Барановський як вчений і українець»,** М. Воскобійник — **«Українці і українська справа в російській Державній думі».**

Організатором конференції був І. Л. Рудницький, він же проводив нарадами.

Назагал слід підкреслити належний рівень доповідей і дискусії. Вправді в деяких виступах було трохи зайвого патосу і «провідницького стилю» (зокрема в доповіді Коваля), що його слід уникати на наукових конференціях. Друга частина конференції була присвячена звітам редакційної колегії «Історичних Збірників». Доповідали В. Голубничий, О. Федишин і Л. Рудницький. З їхніх звітів виходить, що до першого числа зібрано $^1/_3$ матеріялу. Зокрема відчувається брак критичних рецензій. Фінансова сторінка також шкутильгає, — проте є деякі вигляди, що продовж 1963 року вона поправиться. Думаємо, що в найкращому разі перший випуск І. З. появиться 1964 року. Добре було б, якщо б до редакційної колегії І. З. притягнути інші наукові товариства, які зацікавлені справою періодичного історичного видання.

На цьому місці бажаємо підкреслити один недолік: плянована зустріч науковців з громадянством не відбулася, хоча ніхто її не відкликав. Здається, що до організаційних з'їздових справ слід ставитися серйозніше, щоб опісля не було зайвих несмаків і непорозумінь.

Міжнародний Кирило-Методіївський Конгрес у Зальцбургу.

У липні ц. р. з нагоди 1100-ліття апостолів Методія і Кирила відоувся конгрес, в якому взяли участь і українські історики (М. Чубатий, І. Рудницький, О. І. Гриньох, о. І. Нагаєв-

ський). Конґрес відбувся під протекторатом кардиналів Ф. Кеніґа з Відня, Ю. Деппнера з Мюнхену і архиєп. Кир. І. Бучка з Риму.

Третій Річний З'їзд Української Американської Асоціяції Університетських Професорів.

В суботу 24-ого серпня відбувся в Клівленді третій річний З'їзд Української Американської Асоціяції Університетських Професорів, що під сучасну пору об'єднує 80 українських викладачів на американських університетах. З'їздом проводила президія в складі: проф. М. Мельник — предсідник і проф. М. Цап — секретар. На з'їзді розглянено низку проблем, пов'язаних з високошкільним життям в Америці, студентського стипендійного фонду, катедри українознавства тощо. Осередньою точкою дискусії була справа видання Джерел до історії України в трьох томах за головною редакцією проф. Оглоблина, які будуть друковані в поважному університетському видавництві. По вичерпуючім звіті попередньої Управи і по уділенні абсолюторії вибрано нову Управу, що складається з таких осіб: Др. М. Пап — Голова, д-р Б. Боцюрків — заст. голови, д-р Б. Винар — заст. голови, д-р М. Цап — заст. голови, д-р. П. Стерчо — секретар і скарбник. На архіваря Асоціяції вибрано д-р Л. Винара. До Контрольної Комісії увійшли: д-р Р. Придаткевич, д-р М. Мельник і д-р Б. Лончина. Рівнож вибрано дорадчу раду в справі наукового фонду, до якої увійшли: д-р М. Смакула, д-р М. Мельник і д-р О. Біланюк. Справу досліду українки в університетських бібліотеках передано в руки д-ра І. Каменецького.

Увечорі того самого дня в приміщенні щадниці «Парма Сейвінґс» відбувся бенкет із участю делеґатів місцевих організацій і визначних громадян Клівленду. Бенкетом проводив уступаючий голова проф. М. Мельник. Основну доповідь про цілі Асоціяції виголосив проф. М. Пап, який акцентував два важливі завдання: видання документів до історії України в англійській мові і справу створення Американської Ради Українських Професійних Товариств, завданням якої була б координація праці професійних товариств.

З великим вдоволенням слід відзначити спонтанний відгук клівлендського громадянства в справі моральної і матеріяльної допомоги на видання Документів до Історії України.

Третій з'їзд УААУП виказав не лише зріст членства Асоціяції, але також розв'язав цілу низку проблем, пов'язаних з академічним життям в Америці.

НАД ЧИМ ПРАЦЮЮТЬ УКРАЇНСЬКІ НАУКОВЦІ

⁂ **Наталія Полонська-Василенко** закінчує працю над академічним нарисом історії України. Нарис повинен появитися наприкінці ц. р.

⁂ **Олександер Оглоблин** прийняв головне редакторство« Джерел до історії України». Він також очолив новопостале Родознавче і Гербознавче Товариство. Тепер працює над нарисом про українську вільну історіографію за роки 1945-63.

⁂ **Петро Курінний** опрацював бібліографію української археологічної літератури, що появиться в Історіографічному Збірнику Історичної Комісії.

⁂ **Михайло Пап** почав працю над історією російського імперіялізму, а також редагує третій том джерел до історії України, що охоплює найновішу добу.

⁂ **Богдан Винар** опрацьовує історичний нарис про розвиток української економічної думки на еміґрації, починаючи з 1920-их років.

⁂ **Роман Климкевич** підготовив до друку в англійській мові працю про українські державні знаки.

⁂ **Михайло Ждан** працює над тематикою взаємовідносин України і Золотої Орди. Історіографічний нарис на цю тему появиться в Історіографічному Збірнику.

⁂ **Марко Антонович** почав працю над українською історією XIX-ого століття. Історіографічний нарис праць про XIX століття появиться в Істор. Збірнику.

⁂ **Ігор Каменецький** готує нову студію про тоталітаризм. У зв'язку з цим відбув поїздку до Европи, де відвідав державні і приватні архіви і бібліотеки в Німеччині, Австрії, Туреччині та інших країнах.

⁂ **Петро Стерчо** виготовив обширну студію про державне будівництво в Карпатській Україні, що має появитися в англійській мові на другий рік.

⁂ **Василь Дубровський** опрацьовує монографію про українське сходознавство в 1920-их роках. Праця буде друкована в Історіографічному Збірнику.

РЕДАКЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

Просимо поодиноких авторів, видавництва і редакції надсилати свої видання для бібліографічного опису і критичного огляду. Також приймаємо оголошення у зв'язку із появою нових книг, відбуття наукових конференцій, тощо.

Випродаж книжок

В нашій редакції можна набути такі видання:
«Розбудова Держави» — поодинокі числа за 1955-58 рр. Ціна за число $ 1.00
Б. Винар — Розвиток української легкої промисловости $ 1.00
Б. Винар — Економічний колоніялізм в Україні, Париж, 1958. 186 ст. $ 2.00
Л. Винар — Остап Грицай, Клівленд 1960. 96 ст. $ 1.00
Л. Винар — С. Гаррісон Томсон (Біо-бібліографія в анг. мові), Болдер 1963 $ 1.00
Л. Винар — Зв'язки Англії з Україною в XVII ст. Лондон 59 $ 1.00
Б. Винар — Сучасний стан української економічної науки в Україні $ 1.00

Редакція приймає рівнож передплату на слідуючі видання:
Л. Винар: Історія українського раннього друкарства 1491-1600 $ 2.00
Праця ілюстрована численними українськими стародруками. Появиться в жовтні 1963 р.

Бібліографічний довідник до історії (в англійській мові) $ 4.00
Бібліографія має понад 300 сторін і включає держави і народи Східньої Европи.

Індекс до «Розбудови Держави». Список праць, що були друковані в Р. Д., як також коротка історія «Возбудови Держави» $ 1.00
Появиться в жовтні 1963 р.

БІБЛІОГРАФІЯ

Adams, Arthur E. "The Awakening of the Ukraine". *Slavic Review* (1963), vol. 22, no. 2, pp. 217-233.

Adams, Arthur E. *Bolsheviks in the Ukraine: the Second Campaign, 1918-1919*. New Haven: Yale University Press, 1963. 448 p.

Armstrong, John A. *Ukrainian Nationalism*. 2nd ed. New York: Columbia University Press, 1963. 361 p

Chirowsky, Nicholas L. Fr. *Old Ukraine:its Socio-Economic History Prior to 1781*. Madison, N. J.: The Florham Park Press, Inc., 1963. 432 p.

Dvornik, Francis. *The Slavs in European History and Civilization*. New Brunswic', N. J. : Rutgers University Press, 1962. 688 p.

Nahaewsky, Rev. I. *History of Ukraine*. Philadelphia: America, 1962. 293 p.

Mackiw, Theodor. *Mazepa im Lichte der Zeitgenossischen deutschen Quellen*. Muenchen: Verlag Ukraine, 1962. 109 p.

O'Brien, C. Bickford. *Muskovy and the Ukraine*: from the Perciaslav Agreement to the Truce of Andrusovo, 1654-1666. Berkeley: University of California Press, 1963. 137 p.

Ohloblyn, Oleksander. "Das Jahr 1709". *Ukraine in Vergangenheit und Gegenwart* (1962', vol. no. 10. pp. 57-69.

Pritsak, Omelan and John S. Reshetar, Jr. "Dialectics of Nation-Building". *Slavic Review* (1963), vol. no. 2., pp. 224-255.

Rudnytskyi, Ivan L. "The Role of Ukraine in Modern History". *Slavic Review* (1962) v. 22, no. 2, pp. 199-216.

Wynar, Lubomyr R. *History of Early Ukrainian Printing, 1491-1600. Studies in Librarianship*. Denver: University of Denver, 1962. 96 p.

Wynar. Lubomyr R. *S. Harrison Thomson*. (Bio-Bibliography) Boulder: University of Colorado Libraries, 1963. 32 p.

Від редакції: В наступ. числі «У. Історика» плянуємо впровадити відділ поточної історичної бібліографії публікацій в українській і чужих мовах. Для бібліографічного опису просимо надсилати книжки, журнальні відбитки та інші друки. Опісля плянуємо видання поодиноких річників української історичної бібліографії.

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИК

історичний бюлетень
Появляється чотири рази на рік
Видає Історична Комісія ЗАРЕВО.

Редагує д-р Л. Винар

Річна передплата $ 2.00

Адреса Редакції:
634 HIGHLAND AVE.
BOULDER, COLO.

ЗМІСТ

Від Редакції 1

Олександер Оглоблин — **Завдання Української Історіографії на Еміграції** 1

Любомир Винар — **Проблема Періодизації Козацької Доби** 3

Історик — **Сучасний Азербайджан з Совєтського Погляду** 5

Богдан Винар — **До Питання Координації Наукової Праці** 7

Роман О. Климкевич — **Українське Генеалогічне і Геральдичне Товариство** 8

З АРХІВУ

Декілька Недрукованих Листів Ілька Борщака 11

ПРО ЗГАСЛИХ

Леонід Бачинський — **Володимир Дорошенко** 14

+++ — **Іван Павлович Багряний** 15

ОГЛЯДИ — РЕЦЕНЗІЇ

Л. Винар — **Нова Праця про Українську Історіографію** 16

М. Ждан — М. Н. Тихомиров: **Источниковедение Истории СССР.** Москва 1962, стор. 485. 18

Н. Полонська-Василенко — Л. Винар: **Андрій Войнаровський.** Мюнхен 1962, стор. 126 18

М. Ждан — **Нове видання Хроніки Длугоша** 19

ХРОНІКА 20

Редакційне Повідомлення 23

Бібліографія 23